

УДК 811.161.2'366.52

DOI: <https://doi.org/10.32589/2311-0821.2.2025.351767>

Л. В. Гмиря

Київський національний лінгвістичний університет, Україна

e-mail: lyudagm@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8562-2746>

МОРФОЛОГІЙНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗАПОЗИЧЕНИХ СЛІВ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Abstract

The article reveals the theoretical foundations of analyzing the morphological transformations of borrowed words in contemporary Ukrainian, which necessitates a systematic description of their adaptation to the grammatical structure. The study establishes the main regularities of the formal integration of foreign-language units, manifested in the modification of their morphemic structure and alignment with Ukrainian models of inflection and word formation. It is shown that borrowings are actualized under the influence of sociocultural and communicative factors, in particular globalization processes and digitalization, which determine the intensity of the penetration of Anglicisms into various functional spheres. Emphasis is placed on the fact that English serves as the dominant source of foreign-language elements undergoing systematic morphological adaptation. The analysis highlights the importance of suffixal derivation as the most productive integration mechanism, ensuring the formation of verbal (-*ty*, -*uvaty*), adjectival (-*ovy*, -*nyi*), and nominal (-*nyk*, -*ka*) models. It is stated that new word-formation types function predominantly in youth, media, and digital discourses, where linguistic innovations spread most dynamically. It is determined that Anglicisms undergo adaptation at the level of gender, number, and case categories, acquiring complete paradigms of Ukrainian inflection. It is noted that certain borrowings develop productive series of derivative lexemes, which confirms their morphological stabilization and incorporation into the language system. It is substantiated that the intensity of morphological transformations is accompanied by the democratization of language norms, which facilitates the formation of variable models and the expansion of normative boundaries in contemporary usage. It is concluded that the morphological modifications of borrowed words demonstrate the capacity of the Ukrainian language for adaptive development and reflect the dynamic interaction between internal linguistic mechanisms and external communicative and sociocultural influences.

Keywords: morphological adaptation, borrowings, Anglicisms, word formation, inflection, linguistic variability, lexicon, language norm, grammatical system.

Анотація

У статті розкрито теоретичні засади аналізу морфологічних перетворень запозичених слів у сучасній українській мові, що зумовлює необхідність системного опису їх адаптації до граматичної структури. Встановлено основні закономірності формальної інтеграції іншомовних одиниць, які проявляються в модифікації їхньої морфемної будови та підпорядкуванні українським моделям словозміни й словотвору. З'ясовано, що запозичення актуалізуються під впливом соціокультурних і комунікативних чинників, зокрема глобалізаційних процесів та цифровізації, які детермінують інтенсивність проникнення англізмів у різні функціональні сфери. Наголошено на тому, що англійська мова виступає домінантним джерелом іншомовних елементів, які зазнають системної морфологічної адаптації. У ході аналізу підкреслено значення суфіксальної деривації як найпродуктивнішого механізму інтеграції, що забезпечує формування дієслівних (-*ити*, -*увати*), прикметникових (-*овий*, -*ний*) та іменникових (-*ник*, -*ка*) моделей. Констатовано, що нові словотвірні типи функціонують переважно в молодіжному, медійному та цифровому дискурсах, де мовні інновації поширюються найдинамічніше. Визначено, що англізми проходять адаптацію на рівні категорій роду, числа та відмінка, набуваючи повноцінних парадигм українського словозмінювання. Зауважено, що окремі запозичення утворюють продуктивні ряди похідних лексем, що підтверджує їхню морфологічну стабілізацію та включеність у мовну систему. Обґрунтовано, що інтенсивність морфологічних трансформацій супроводжується демократизацією мовної норми, яка сприяє формуванню варіативних моделей і розширенню меж нормативності в сучасному мовленні. Підсумовано, що морфологічні модифікації запозичених слів засвідчують здатність української мови до адаптивного розвитку та відображають динамічну взаємодію внутрішньомовних механізмів із зовнішніми комунікативними й соціокультурними впливами.

Ключові слова: морфологічна адаптація, запозичення, англізми, словотвір, словозміна, мовна варіативність, лексика, мовна норма, граматична система.

Вступ. Українська мова перебуває у фазі інтенсивних системних трансформацій, що зумовлено посиленням проникнення іншомовних слів та їх поступовою інтеграцією відповідно до внутрішніх законів мовної організації. Унаслідок цього зростає потреба у фаховому аналізі морфологічних трансформацій, адже саме вони забезпечують перехід запозичених одиниць із периферійного статусу до повноцінного функціонування мовної системи. Тому вивчення таких механізмів дозволить виявити провідні тенденції розвитку сучасної української морфології, а також простежити взаємодію зовнішніх лексичних впливів із внутрішньосистемними чинниками, що формують цілісну картину мовної еволюції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що процеси адаптації іншомовних лексичних елементів та їх інтеграції в мовну систему становлять важливий напрям мовознавчих розвідок. Зокрема, досліджено особливості морфологічних інновацій української мови під впливом глобалізаційних процесів (Ліпич, 2024). Водночас наголошено на значному впливі соціолінгвістичних чинників на морфологічну організацію сучасної української мови, що зумовлює її варіативність та тенденції до спрощення (Павлик & Вусик, 2023). Звернено увагу на закономірності проникнення англомовної лексики в українську мовну систему (Гудима & Слодницька, 2021). Поглиблено аналіз англійців у сучасному мовленні (Мартінова & Кукушкін, 2023). Окреслено запозичену лексику як інноваційну форму маркованої лексики (Жалко, 2014). Розкрито процеси українізації іншомовних термінів (Заремба & Сивак, 2016). Проаналізовано динаміку мовних змін у сучасному дискурсі (Шаповаленко, 2025). Також розглянуто запозичену лексику в контексті мовної картини світу (Сімонок, 2014). Проведено аналіз морфології оцінки, спрямований на виявлення своєрідності моделювання оцінних значень морфологічними засобами української мови (Kosmeda, Kovtun & Slipetska, 2024).

Однак не вирішеним залишається питання комплексного аналізу структурних змін іншомовних слів та визначення чинників, що впливають на їхню інтеграцію в сучасну українську мову.

Метою статті є виявлення та систематизація особливостей морфологічних перетворень запозичених слів у сучасній українській мові.

Методи та методологія проведеного дослідження. У роботі застосовано комплекс загальнонаукових підходів, що забезпечили структурне впорядкування матеріалу та виокремлення важливих параметрів аналізу, а також спеціальні лінгвістичні методи: аналітико-інтерпретаційний для встановлення внутрішніх характеристик мовних одиниць, морфемно-структурний для визначення моделей формотворення та способів адаптації запозичень і семантико-компонентний для з'ясування їх значеннєвої організації у сучасній українській мові.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основні поняття морфології охоплюють структурні компоненти слова, зокрема морфеми, корені, афікси, інфікси та флексії, що забезпечують можливість системного опису будови та словотвірного потенціалу мовних одиниць. Морфологічний рівень мови дає змогу виокремити елементарні сегменти словоформи та встановити закономірності їх функціонування, що є визначальним для аналізу процесів адаптації запозичених одиниць. У цьому контексті особливу значущість має вивчення способів формальної інтеграції іншомовних елементів у граматичну систему української мови, у якій кожна морфема виконує чітко визначену функцію.

Встановлення морфологічної структури запозичених одиниць неможливе без аналізу зовнішніх чинників, що детермінують мовні зміни. Зміни в українській мові формуються під впливом складної взаємодії соціальних, культурних, історичних і

технологічних компонентів, які визначають динаміку мовної системи та напрями морфологічної еволюції (Павлик & Вусик, 2023, с. 13). Сукупність цих чинників створює умови для активізації процесів запозичення та розвитку нових моделей словотворення.

Крім того, у сучасному мовному просторі зазначені чинники сприяють появі нових морфологічних форм, що виникають унаслідок інтеграції, наприклад, англійських лексем до української словотвірної системи. Зокрема, у словах *скролити*, *лайкати*, *репостити* спостерігається регулярне приєднання дієслівного суфікса *-ити*, що формує нову модель дієслівної деривації, адаптовану до потреб усного та цифрового спілкування. Так само у прикметникових утвореннях *трендовий*, *креативний*, *інстаграмний* відбувається трансформація первинної англійської основи шляхом додавання українських суфіксів *-ов-*, *-ив-*, *-н-*, що забезпечує включення цих слів у морфологічну парадигму прикметника. Наведені приклади демонструють формування нових регулярних словотворчих моделей, які відображають адаптивність української мови до актуальних комунікативних потреб.

На ранніх етапах міжкультурної взаємодії основною тенденцією була поетапна й вибіркова взаємообмінність окремих елементів різних культурних систем. Проте сучасний етап розвитку суспільства характеризується якісно новим рівнем, тобто масштабною та всебічною контамінацією культур, що відбувається в межах глобалізаційних процесів. Важливим чинником цього явища є домінування певної мовно-культурної моделі, яка забезпечує функціонування міжнародної комунікації. У сучасному світі таку роль виконує англійська мова, що зумовлює її посилений вплив на лексичні та граматичні системи різних мов. У результаті спостерігається одностороннє проникнення англійських термінів, понять і номінацій до мов світу, включно з українською, яка активно реагує на ці процеси шляхом адаптації запозичених елементів (Жалко, 2014, с. 75).

Відтак, функціональна експансія англійської мови спричиняє появу нових морфологічних форм, що інтегруються до українського словотвірного простору шляхом регулярного підпорядкування внутрішнім граматичним законам. Наприклад, слід виокремити такі іменникові утворення *стартап*, *фідбек*, *контент*, у яких відбувається стабілізація іншомовної морфемної структури та поступове пристосування до українських формально-граматичних вимог (родові та відмінкові форми: *стартапу*, *фідбеком*, *контенту*). Отже, відбувається поява нових стандартних моделей адаптації, що відображають здатність української морфологічної системи до системної інтерпретації англійських основ.

Крім того, використання англійських слів у сучасній українській мові є неоднаковим і визначається їхньою здатністю до асиміляції в умовах новітньої лінгвістичної ситуації. Процес асиміляції англізмів піддається соціальному впливу, оскільки засвоєння іншомовної лексики різними соціальними групами носіїв мови має відмінності. Еволюційне інтегрування англізмів відбувається на фонетичному, графічному, граматичному та семантичному рівнях відповідно до норм української мови (Коробова, 2019, с. 118).

Сучасний розвиток української мови характеризується зростанням ролі різних груп маркованої лексики, що реагує на динамічні соціокультурні трансформації. Серед цих груп особливо виділяється стилістично маркована лексика – функціонально та конотативно навантажені мовні одиниці, які становлять найбільш численний і продуктивний сегмент лексичного складу. Її активізація пов'язана з потребою оновлення мовних засобів відповідно до нових комунікативних ситуацій, що виникають у суспільстві, та з розширенням сфер вживання запозичених слів. Саме

цей пласт лексики найбільш оперативно реагує на появу неологізмів іншомовного походження, демонструючи різноманітні форми морфологічної варіативності й словотвірної адаптації (Жалко, 2014, с. 73).

Активність стилістично маркованої лексики простежується, зокрема, в молодіжному та медійному дискурсах, де виникають словоформи, що проходять інтенсивну морфологічну адаптацію. Наприклад, у фразах *залайкай пост, зарепостимо сторіс, пропущено дедлайн* спостерігається поєднання українських службових слів з англійськими коренями, до яких додано суфікси та флексії, властиві українській граматичній системі. Подібні морфологічні трансформації демонструють продуктивність моделей деривації, що забезпечують перехід іншомовних основ до словотвірних типів українських дієслів (*залайкати, зарепостити, дедлайни*) і прикметників (*дедлайновий, офлайновий, хештеговий*). Наведена варіативність відображає процеси розширення функціонального потенціалу іншомовних запозичень у національній мовній системі.

Запозичена з англійської мови лексика формує один із найбільш динамічних пластів сучасного українського мовлення. У контексті посилення глобалізаційних процесів та інтенсивної комунікативної взаємодії з англійськомовним світом спостерігається істотне розширення кількості іншомовних елементів, що інтегруються в українську мовну систему. З огляду на це проблема функціонування англізмів набуває особливої актуальності, оскільки тенденція до “американізації” суспільного життя виявляється у стрімкому поширенні англійських та американських мовних одиниць у різних комунікативних сферах (Гудима & Слодницька, 2021, с. 28).

Водночас інтенсивність запозичувальних процесів зумовлює безперервність поповнення лексичного складу: інтеграція нових одиниць часто відбувається майже синхронно з появою їх у мові оригіналу. У сучасних умовах науково-технічного прогресу, глобальної економічної взаємодії та інтернаціоналізації знань формується спільний термінологічний простір, у межах якого закріплюються мовні одиниці інтернаціонального характеру. Саме тому значна частина англізмів адаптується в українській мові на рівні лексики, а також шляхом активних морфологічних трансформацій.

Варто зауважити, що англійські запозичення піддаються морфологічній адаптації відповідно до вимог української граматичної системи. Зокрема, відбувається категоризація за родом, числом і відмінком, а також словотвірне розширення. Наприклад, іменник *контент* реалізує повну парадигму відмінювання (*контенту, контентом, у контенті*); слово *лайк* продукує дієслово *лайкати*, прикметник *залайкований* та дієприкметникові форми (*лайканий*). Так само запозичення *менеджер* формує стандартні українські словоформи (*менеджера, менеджерів, менеджерами*), а також похідні одиниці *менеджерський, менеджерство*. З огляду на зазначене, морфологічні зміни засвідчують глибину інтеграції англізмів у граматичну систему української мови.

З урахуванням високого ступеня соціальної релевантності англізмів та їх прагматичної функціональності, важливим постає дослідження сфер їх найбільш активного поширення. Спостереження демонструють, що інтенсивне проникнення таких одиниць характерне для молодіжного сленгу, ділового дискурсу міжнародних компаній, політичного дискурсу, науково-технічної термінології та мовлення індустрій масової культури, моди, дизайну тощо (Заремба & Сивак, 2016, с. 368). У цих сферах англізми займають лексичні ніші та піддаються систематичній морфологічній адаптації, що свідчить про їх функціональну релевантність.

У молодіжному мовленні англізми часто зазнають словотвірної деривації, що свідчить про продуктивність нових моделей. Наприклад, *скрін* → *скрінити*,

перескрінити, скріншотний; фейк → *фейковий, зафейкувати*. У діловій сфері поширені такі моделі, як *апдейт* → *апдейтити, апдейтнутий*; *бренд* → *брендовий, ребрендинг*. У політичному дискурсі спостерігаються такі форми, як *лобіювати, лобістський* (від *lobby*), у сфері ІТ – *налаштовувати інтерфейс, застосунок апдейтнуто*. Кожний із наведених прикладів демонструє варіативність морфологічних трансформацій залежно від комунікативної сфери.

Запозичення з різних мов можуть мати різний ступінь інтеграції в мовну систему, тому що одні іншомовні елементи функціонують як поодинокі одиниці (зокрема екзотизми), тоді як інші формують цілі лексико-семантичні групи або навіть значні структурні блоки, що входять до мовної картини світу мови-реципієнта. У цьому контексті доречно зазначити, що запозичення з окремих мов поширюються у специфічних фрагментах мовної картини світу: частина з них займає центральні позиції у терміносистемах наукової сфери, інші демонструють периферійний статус, виконуючи функцію екзотизмів, тоді як третя група обслуговує широкий спектр комунікативних доменів. Саме до цієї останньої категорії належать запозичення із сучасних романських і германських мов, зокрема французької, німецької та англійської (Сімонок, 2014, с. 96).

Унаслідок широкої функціональної представленості таких запозичень, англізми та германізми активно взаємодіють із граматичною структурою української мови, що спричиняє появу різних типів морфологічних трансформацій. Наприклад, іменники *квест, дизайн* підпорядковуються правилам українського відмінювання (*квесту, квестом; дизайну, дизайном*), що засвідчує їх інтеграцію в іменникову парадигму. Аналогічно запозичене *офіс* реалізує повну відмінкову структуру (*офісу, офісом, в офісі*), а похідні слововформи, наприклад, *офісний* демонструють продуктивність суфікса *-н-* у процесі словотвірної адаптації.

Крім того, слід зауважити, що морфологічні інновації в українській мові охоплюють майже всі повнозначні й службові частини мови, а їхнє формування відбувається відповідно до внутрішніх закономірностей мовного розвитку (Ліпич, 2024, с. 41). Зокрема, дієслова на основі англізмів утворюються шляхом приєднання продуктивних українських суфіксів *-увати / -ювати*: *форматувати, сканувати, редагувати, фільтрувати*. Прикметники формуються за допомогою суфіксів *-ний, -овий*, що простежується у словах *брендовий, фейковий, контентний*.

На морфологічному рівні важливим аспектом є пристосування іншомовної основи до українських моделей словозміни та словотвору. Наприклад, запозичення *маркетинг* та *брендинг* набувають українських відмінкових форм (*маркетингу, маркетингом*), а також використовуються як словотвірні бази для утворення прикметників: *маркетинговий аналіз, брендингові стратегії*. Натомість у молодіжному дискурсі поширені, наприклад, такі новоутворення, як *забанити, залогінитися, фоловити*, які утворені шляхом поєднання англійської основи з українськими словотвірними афіксами, що забезпечує їхню структурну сумісність із нормами дієслівного словотвору.

Суттєвою ознакою морфологічної адаптації є здатність української мови формувати від запозичених основ повноцінні парадигми, у тому числі дієприкметникові та прислівникові форми. Наприклад, у реченні *Google впровадив апдейт на основі штучного інтелекту, який оцінює якість відеооглядів товарів* (Webpromoeexperts, 2023), форма *апдейт* демонструє лексико-граматичну інтеграцію англійської основи *update* в систему української мови, зокрема її функціонування як іменника чоловічого роду в називному відмінку, що бере участь у синтаксичних зв'язках із дієсловом *впровадив* та узгоджується з нормами українського керування. Водночас поєднання

запозиченої лексеми з питомими компонентами словосполучення (*на основі штучного інтелекту*) засвідчує здатність української мови включати іншомовні одиниці до власних граматичних моделей, формуючи передумови для подальшого розгортання повної морфологічної парадигми (відмінкових і словотвірних форм).

Зміни, що відбуваються на морфологічному рівні сучасної української мови, демонструють виразну тенденцію до демократизації мовних норм, яка проявляється у зростанні варіативності та спрощенні граматичних структур. Зазначений процес супроводжується поступовим відходом від усталених літературних моделей, що позначається насамперед у щоденному мовленні та комунікації, опосередкованій цифровими платформами. Активне використання соціальних мереж сприяє формуванню нових морфологічних структур, які виникають унаслідок інтенсивного запозичення іншомовних основ і їх адаптації відповідно до українських граматичних правил. Більша толерантність до словотвірних інновацій, характерна передусім для розмовних і напівофіційних реєстрів, свідчить про поступове розширення меж мовної нормативності (Шаповаленко, 2025, с. 65).

У процесі морфологічної адаптації важливим є виявлення того, як запозичені слова змінюють свою граматичну форму під впливом української системи словозміни. Наприклад, англізми *лайк*, *пост*, *репост* входять до парадигми іменників чоловічого роду та набувають повноцінних відмінкових форм: *лайку*, *лайком*, *у лайку*; *поста*, *постом*; *репосту*, *репостом*. Так само, дієслова *залайкати*, *перепостити*, утворені шляхом додавання українських суфіксів *-ати* та *-ити*, демонструють повну інтеграцію іншомовних основ у дієслівну систему. Подібні трансформації відображають високу продуктивність словотвірних моделей у сфері цифрової комунікації, де мовні інновації поширюються особливо швидко.

У ході дослідження слід звернути увагу на морфологічні модифікації, що формуються під впливом соціальних та комунікативних чинників. Сучасні медіа сприяють поширенню форм, які відхиляються від літературної норми, але при цьому активно функціонують у мовній практиці, виконуючи комунікативно значущі функції. Наприклад, утворення таких слів, як *сторізний* (від *story*), *блогерка* (з участю фемінітивного суфікса *-ка*) або *креативник* (із використанням суфікса *-ник*) свідчить про поєднання запозичених основ з українськими дериваційними механізмами. У реченні *Вона відредагувала сторіз перед публікацією* іменник *сторіз* зберігає незмінювану форму, проте функціонує в ролі повноцінного синтаксичного члена, що ілюструє морфологічну асиміляцію без формальної зміни.

Морфологічні трансформації запозичених лексем у сучасній українській мові реалізуються також через комплекс внутрішньомовних процесів, серед яких визначальними постають спрощення, перерозклад, декореляція та ускладнення. Зазначені процеси функціонують як механізми адаптації іншомовних основ до граматичної системи української мови, забезпечуючи їх узгодження з усталеними моделями словотворення та формотворення. Спрощення, зокрема, постає як перехід членованої на морфеми структури слова до нечленованої, що зумовлює втрату внутрішньої морфемної сегментації та формування нової цілісної основи (Павлик & Вусик, 2023, с. 12).

З огляду на це доцільно наголосити, що процес спрощення активно проявляється, наприклад, у запозиченнях *тренд*, *фейк*, *клік*, де первинні англійські морфемні межі нівелюються, а українська мовна система сприймає їх як моноформантні основи. Зокрема, у формі *клікнути* спостерігається інтеграція запозиченої основи *клік-* у дієслівну модель української мови за допомогою словотвірного форманта *-ну-*, що свідчить про повне морфологічне уподібнення дієслівному типу дієслів dokonаного виду.

Слід також зауважити, що англізми, які активно входять до лексичного складу сучасної української мови, структурно організовані в кілька груп. Провідну групу становлять номінативні одиниці, утворені морфологічним способом, зокрема шляхом дериваційних операцій суфіксації та дієслівної транспозиції, що формують дієслівні утворення на зразок *спонсорувати, донатити* (Мартінова & Кукушкін, 2023, с. 58). Відтак, представлені одиниці демонструють здатність іншомовних основ узгоджуватися зі стандартними українськими словотвірними формантами (-ува-, -ити), що підвищує їхню функціональну сумісність із національним морфологічним типом.

З огляду на механізми внутрішньомовної інтеграції важливо розмежувати явища формальної адаптації та функційного розширення. Так, у словах *скролити, лайкати, шерити* відбувається застосування продуктивних дієслівних суфіксів (-и-, -ти), а також перенесення складновекторних семантичних параметрів, властивих оригінальним англійським дієсловам. Зазначене формує нові лексико-граматичні моделі, у яких і зберігається зв'язок із першоджерелом, і вибудовується автономна українська дериваційна парадигма.

У контексті подальшої структурної адаптації запозичень особливо слід виділити такі іменники, як *менеджер, маркетолог, редактор*. У цих словах відбувається процес декореляції, за якого первинні словотвірні моделі мови оригіналу втрачають релевантність, а іншомовна основа поєднується з українськими формантами (-ер, -олог). Представлені трансформації спричиняють формування нових морфемних комплексів, які функціонують як повністю інтегровані одиниці української системи словотворення.

Водночас процес ускладнення демонструють приклади, де запозичена основа зазнає додаткових дериваційних нашарувань, наприклад: *репостити* → *перерепостити*, *тег* → *перетегувати*. Наведені утворення репрезентують складноступеневі словотвірні моделі, у яких поєднуються запозичені елементи та українські морфемні форманти з високим ступенем продуктивності, що свідчить про розширення словотворчого потенціалу іншомовних основ та їх інтеграцію у складні дериваційні структури.

Термінологічний фонд сучасної української мови характеризується значною часткою іншомовних лексем, які функціонують у ролі термінів і демонструють різний ступінь структурно-семантичної адаптації. При цьому важливо враховувати, що семантичні параметри таких одиниць нерідко не збігаються з їхніми відповідниками у мові оригіналу, що зумовлює виникнення специфічних морфологічних і семантичних трансформацій, характерних саме для українського мовного середовища.

У контексті морфологічного освоєння запозичених термінів доцільно зазначити, що їхня адаптація супроводжується змінами морфемної структури, частиномовної належності та словотвірної поведінки. Наприклад, англійські іменники *monitor, server, browser* у сучасній українській мові функціонують як *монітор, сервер, браузер*. У цих випадках відбувається формування української іменникової моделі зі стандартними морфологічними ознаками: родовою належністю, відмінюванням та інтеграцією в українські словотвірні парадигми (*серверний, браузерний*). Представлений приклад трансформації свідчить про активізацію процесів морфологічної інкорпорації й розширення словотворчого потенціалу запозичених основ.

З урахуванням зазначеного слід детально розглянути те, як запозичені терміни переходять до категорії дієслів, формуючи нові моделі в українській словотвірній системі. Так, основи *монітор-, скан-, фільтр-* породжують дієслова *моніторити, сканувати, фільтрувати*. У цих утвореннях інтегровані чужомовні корені поєднуються з продуктивними українськими суфіксами дієслівної деривації (-ити,

-увати), унаслідок чого формується повноцінний морфологічний ряд із видовими, часовими та особовими формами (*моніторив, скануватимеш, фільтруємо*).

У контексті подібних структурних перетворень варто звернути увагу на явище морфологічної спеціалізації, коли запозичені терміни здобувають чітко визначені словотвірні функції. Наприклад, одиниці *апдейт, контент, трафік* реалізують себе як іменники, але на основі цього відбувається утворення дієслів *апдейтити, контентувати, трафікувати*. У наведених випадках спостерігається зміна частиномовного статусу та перенесення семантики з абстрактної предметності на процесуальність, що спричиняє виникнення нових дериваційних ланцюгів у системі сучасної української мови.

Доцільно відзначити й те, що запозичена термінологія нерідко зазнає внутрішньої морфемної перебудови, пов'язаної з перерозкладом або декореляцією морфемної структури. Наприклад, у словах *аутсорсинг, дистриб'ютор, промоція* українська мовна система переосмислює морфемний склад, що функціонував у мові оригіналу. Так, у формі *дистриб'ютор* компонент *-тор* сприймається як стандартний словотвірний суфікс української мови, що активно вживається для номінації суб'єктів діяльності (*редактор, коректор, інспектор*). Унаслідок цього запозичення структурно вподібнюється до наявних українських моделей, а також розширює коло продуктивних словотворчих формантів, що впливають на появу похідних одиниць: *дистриб'юторський, аутсорсинговий, промотувати*.

Своєю чергою морфологічні зміни охоплюють також процеси спрощення, у яких складні іншомовні форми перетворюються на морфологічно однорідні українські основи. Наприклад, у словах *фідбек, лайфхак* первісні англійські словотвірні структури не зберігаються у свідомості носіїв української мови, натомість формується цілісна, нечленована основа, що активно залучається до подальших дериваційних процесів (*фідбековий, лайфхакнути*). Наведене свідчить про внутрішню закономірність українського словотворення: у разі спрощення запозичення асимілюється, а також набуває нових морфологічних властивостей, яких немало в мові оригіналу.

У підсумку варто констатувати, що морфологічні трансформації іншомовних термінів у сучасній українській мові охоплюють усі основні рівні їх структурної та функційної організації: від адаптації основи й словотворчої моделі до перебудови морфемної структури, зміни частиномовного статусу й утворення нових похідних форм, що засвідчує високий ступінь дериваційної гнучкості української мови та її здатність інтегрувати значні масиви термінологічної лексики без порушення внутрішньої системної узгодженості.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження дає змогу узагальнити, що морфологічні трансформації запозичених слів у сучасній українській мові відображають системну адаптацію іншомовних основ до внутрішніх граматичних закономірностей, а також засвідчують динамічний характер мовного розвитку. При цьому встановлено, що активізація процесів запозичення зумовлена впливом соціокультурних, комунікативних і технологічних чинників, які сприяють формуванню нових словотвірних моделей та розширенню морфологічної варіативності. У зв'язку з цим простежено, що англійські лексеми, які становлять найбільш продуктивну групу сучасних запозичень, інтегруються в українську мову шляхом регулярного підпорядкування нормам словозміни та словотвору, формуючи іменникові, дієслівні, прикметникові й дісприкметникові форми. Крім того, доведено, що молодіжний, медійний, діловий та науково-технічний дискурси створюють умови для прискореної морфологічної адаптації, у межах якої іншомовні одиниці набувають продуктивних афіксальних моделей та формують нові лексико-граматичні структури.

Конфлікт інтересів

У цьому дослідженні немає конфлікту інтересів.

Використання штучного інтелекту

Не використовувався.

ЛІТЕРАТУРА

- Гудима, Г., & Слодиницька, Ю. (2021). Англомовні запозичення в сучасній українській мові. *Молодий вчений*, 6(94), 26–29.
- Жалко, Т. (2014). Запозичена лексика сучасної української мови як інноваційна форма маркованої лексики. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*, (2), 72–77.
- Заремба, І. Д., & Сивак, Л. М. (2016). Українізація іншомовних термінів. *Молодий вчений*, (4), 366–370.
- Коробова, І. О. (2019). Лексико-семантичне освоєння новітніх англійців у сучасній українській мові. *Вісник КНЛУ. Серія Філологія*, 22(1), 109–122.
<http://philmessenger.knlu.edu.ua/article/view/170207/169916>
- Ліпич, В. М. (2024). Морфологічні інновації в українській мові в контексті глобалізації. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*, 35(74) (1, Ч. 1), 40–45.
- Мартінова, Т. І., & Кукушкін, В. В. (2023). Англіцизми у сучасній українській мові. *Закарпатські філологічні студії*, 1(28), 56–59.
- Павлик, Н. В., & Вусик, Г. Л. (2023). Вплив соціолінгвістичних факторів на морфологічну структуру української мови. *Закарпатські філологічні студії*, 32(2), 9–13.
- Сімонок, В. П. (2014). Запозичена лексика в українській мовній картині світу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 8(2), 250–254.
- Шаповаленко, Н. М. (2025). Динаміка мовних змін у сучасному дискурсі. *Закарпатські філологічні студії*, 39(2), 63–67.
- Kosmeda, T., Kovtun, O., & Slipetska, V. (2024). Morphology of evaluation: the peculiarities of modeling evaluative meanings through morphological means in the Ukrainian language. *Amazonia Investiga*, 13(81), 117–129.
- Webpromoexperts, (2023). SEO 2024: Відкриваємо ключові тренди та секрети просування в пошукових мережах. URL:
<https://webpromoexperts.net/ua/blog/seo-2024-vidkrivaiemo-klyuchovi-trendi-ta-sekrety-prosuvannya-v-poshukovih-merezhah>

REFERENCES

- Hudyma, H., & Slodnytska, Yu. (2021). Anhlomovni zapozychennia v suchasni ukrainskii movi. *Molodyi vchenyi*, 6(94), 26–29.
- Zhalko, T. (2014). Zapozychena leksyka suchasnoi ukrainskoi movy yak innovatsiina forma markovanoi leksyky. *Naukovyi visnyk Shkhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Serii: Filolohichni nauky (movoznavstvo)*, (2), 72–77.
- Zaremba, I. D., & Syvak, L. M. (2016). Ukrainizatsiia inshomovnykh terminiv. *Molodyi vchenyi*, (4), 366–370.
- Korobova, I. O. (2019). Leksyko-semantychne osvoiennia novitnikh anhlizmiv u suchasni ukrainskii movi. *Visnyk KNLU. Serii Filolohiia*, 22(1), 109–122.

- Lipych, V. M. (2024). Morfolohichni innovatsii v ukrainskii movi v konteksti hlobalizatsii. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Zhurnalistyka*, 35(74) (1, Pt. 1), 40–45.
- Martynova, T. I., & Kukushkin, V. V. (2023). Anhlitsyzmy u suchasni ukrainskii movi. *Zakarpatski filolohichni studii*, 1(28), 56–59.
- Pavlyk, N. V., & Vusyk, H. L. (2023). Vplyv sotsiolinhvistychnykh faktoriv na morfolohichnu strukturu ukrainskoi movy. *Zakarpatski filolohichni studii*, 32(2), 9–13.
- Simonok, V. P. (2014). Zapozychena leksyka v ukrainskii movnii kartyni svitu. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filolohiia*, 8(2), 250–254.
- Shapovalenko, N. M. (2025). Dynamika movnykh zmin u suchasnomu dyskursi. *Zakarpatski filolohichni studii*, 39(2), 63–67.
- Kosmeda, T., Kovtun, O., & Slipetska, V. (2024). Morphology of evaluation: the peculiarities of modeling evaluative meanings through morphological means in the Ukrainian language. *Amazonia Investiga*, 13(81), 117–129.
- Webpromoexperts, (2023). SEO 2024: Vidkryvaiemo kliuchovi trendy ta sekreti prosuvannya v poshukovykh merezhakh. Retrieved from <https://webpromoexperts.net/ua/blog/seo-2024-vidkrivaiemo-klyuchovi-trendi-ta-sekrety-prosuvannya-v-poshukovih-merezhah>

Дата надходження до редакції 13.10.2025
Ухвалено до друку 18.11.2025

Відомості про автора

Гмиря Людмила Володимирівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології Київського національного лінгвістичного університету e-mail: lyudagm@gmail.com		Fields of scientific interest cognitive semantics language and culture translation studies
--	--	---

CC Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)